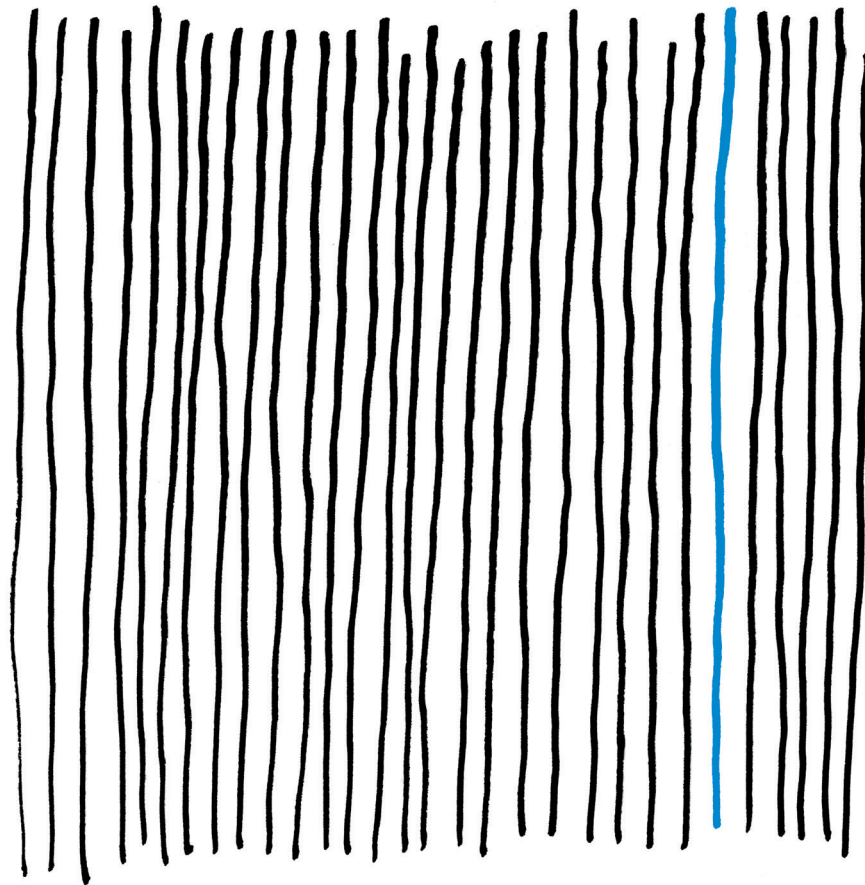

SOMETHING BLUE
CHRISTIANIA MANNSKOR
MARIUS SKJØLAAS

LAWO
CLASSICS

SOMETHING BLUE

CHRISTIANIA MANNSKOR

I dag lever korsangbevegelsen i beste velgående. Vi står overfor en kunstform som i sjelden grad har vært og er noe både for de musikalsk ambisiøse og for de glade musiserende. Korbevegelsen tok sitt utspring i studentsangmiljøet og startet tidligere i Norge enn i Norden for øvrig. En vesentlig årsak til dette finner vi nok i det faktum at Norge var det av de nordiske land som sist fikk universitet. Universitetet kom samtidig med friheten og ble symbol på frihet. Studentene representerte ikke bare et akademisk miljø, men også et fritt folk.

Over hele Europa blomstret mannskorsangen på 1800-tallet. Utspringet til denne folkelige aktiviteten finner vi i Sveits med dets demokratiske erfaringer. Her var det sangerfester og folkefester hvor romantikkens glød for nasjonal selvstendighet, folkets suverenitet og kunstens liv i folket fikk næring. Gjennom sangen kunne man uttrykke fedrelandskjærlighet og stimulere til forbrødring.

Den europeiske demokratiske korbevegelsen fikk betydning også i Norge. I kjølvannet av revolusjonen i 1789 vokste det i Frankrike frem idéer om store fester hvor alle stender deltok i sang. Disse flettet seg sammen med de pedagogiske og kulturpolitiske tankene som sveitserne Heinrich Pestalozzi (1746–1827) og Hans Georg Nägeli (1773–1836)

formulerte: Musikkens tidsalder begynner først når ikke bare yrkesmusikere utøver den høyere kunst, men når den høyere kunst er blitt felles eie. For å oppnå dette må man ta korsangen til hjelp. Hvis en stor flokk sangere synger med den stemmen naturen har gitt dem, da har man «et sinnbilde på folkets majestet».

Ressursene i Norge var få, musikkmiljøet lite, undervisning ble bare gitt instrumentalt, og den var det kun de bemidlede som nøt godt av. Sangkunsten ble forsømt i oppdragelse og skole. «Nationen kjender neppe Musik meer end af Navn!» sukket sangpedagogen Lars Roverud i 1815. Selv kom han til å gjøre en markert innsats for å bedre sangens vilkår. Han følte han arbeidet i sterk motvind, men når mannskorsangen først slo rot i det offentlige liv omkring 1850, tok det ikke lang tid før den skjøt skudd over hele landet: Grunnen var beredt ideologisk og praktisk.

Man hadde lenge vært av den overbevisning at sangen kan glede i gode tider og styrke i tunge, at den kan stimulere fellesskapsfølelsen – innenfor og på tvers av miljøene og over landegrensene. Grupper i samfunnet som representerte ulike politiske, sosiale og religiøse holdninger, kunne utad tone flagg, innad skjerpe samholdet. Utøveren av sang kan gjennom tonesatte ord lære sitt eget verd og sin nasjon å kjenne. Han blir i stand til å uttrykke sin egenart – og samtidig vise nasjonens ansikt utad. Sangen får funksjon i samband med idéene om folkeopplysning og i anstrengelsene for å skape en selvstendig kulturell profil etter 400-års unionstid under Danmark.

Man mente at korsangen kunne skjerpe bevisstheden om at Norges innbyggere tross ulikheter i stand og bosetning var *nordmenn*. Det land som på sett og vis hadde fått sin politiske 'frihet' i 1814, skulle konstituere seg innenfra som en nasjon. «Norge var et rike, det skal bli et folk», sier kong Håkon i Henrik Ibsens *Kongsemnerne*. Sangerfesten i Bergen forsommeren 1863 var til inspirasjon for Ibsen. Under dette stevnet betonte man nettopp *samlingstanken*: Sangen etablerer på et vis et slags nytt nasjonalt samlingsverk.

Når idéen om korsang som et sinnbilde på folkets majestet fikk mottagere i nettopp 1840-årenes Norge, skyldes det vår egen blomstrende romantikk på dette tidspunktet, en våknende sans for folkets kulturelle skatter. Folkets røst skulle komme til orde på ulikt vis. Mannskorbevegelsen ble måltrosten i det vårbrus som fant sted i åndslivet, er det blitt sagt. Det var som det fantes diktere, komponister og dirigenter som bare ventet på oppgaver. Derfor kunne kunstarten spre seg så fort.

Det grodde etter hvert frem en landsomfattende mannskorebevegelse, ikke minst stimulert av de mange sentrale og lokale sangerfestene. Disse stevnene ble viktige fora for samtidens tanker, musikk og diktning. I møte med mannskoret ble norske komponister stimulert av noe så luksuriøst som etterspørsel. Det var plass for mangfoldigheten: Store komponister blander seg med det vi kan kalle underskogen i norsk musikk. Nær sagt alle sentrale komponister skrev for mannskoret. Tekster fikk de gjerne av betydningsfulle diktere.

Flere av disse komposisjonene er fullt på høyde med andre verk fra den såkalte «gullalderen» i norsk musikkhistorie.

Det later til at mannskorgenren var viktigere i Norge enn i andre nordiske land fordi vårt musikalske institusjonsliv var så lite utbygd. Først mot slutten av 1870-årene fikk Norge faste blandede kor. Disse levde en stund ved siden av mannskorene og skjøt andre oppgaver enn dem; ved århundreskiftet overtok de førerskapet. Når vi skal finne et eksempel på hvilken status mannskorsangen hadde som felles uttrykksmiddel i forrige hundreår, kan vi vende oss til verdensutstillingen i Paris 1889. Idet Norge og norsk samtidsmusikk skulle presenteres, mønstret man et sammensatt kor av – *menn*! Ikke bare studentsangere fikk det ærefulle verv å delta, men også sangere fra frimurnes, arbeidernes, offiserenes, handelsstandens og håndverkernes sangforening.

Langt tidligere enn i andre land i Norden ble de første sangerfestene arrangert i Norge. I hovedsak kom initiativet fra Den norske Studentersangforening med sangpedagog og dirigent Johan Diederich Behrens (1820–1890) i spissen. Denne sangforeningen regnes for å være Norges eldste faste offentlige kor, stiftet umiddelbart etter studenttoget til Lund og København forsommeren 1845 (Kydland 2015, 53–69).

Som første dirigent for Den norske Studentersangforening og som leder av sin egen private kvartett fikk **Halfdan Kjerulf** (1815–1868) anledning til å studere mannskorgenren. Han skrev vel

40 originalkomposisjoner for besetningen. Koret hadde sin første opptreden i Henrik Wergelands begravelse sommeren 1845. Opprinnelig skrev Wergeland *Norges Fjelde* til *Gubben Noah*-melodien. Men den er best kjent for mannskor i Halfdan Kjerulfs tonedrakt. Knappt noen annen mannskorsang ble oftere sunget på 1800-tallet, kanskje på grunn av sitt sterke forsvar for norsk selvstendighet. Wergeland sikter til at bønder fra Gudbrandsdalen i 1612 stoppet en skotsk leie-hær ved å velte tømmer over den. For fremtiden ønsker dikteren imidlertid en annen type forsvar: Riflen må legges bort og fjellene beskytte folkets fredshåp.

I våre naboland var Grieg og Kjerulf de mest populære norske komponister på 1800-tallet. Da Uppsala-sangkoret dro til verdensutstillingen i Paris i 1867, utgjorde *Brudefærden i Hardanger* et hovednummer, formodentlig den første såkalt gjennomkomponerte mannskorsang i Norden. Året etter kom den ut på et fransk forlag med fransk tekst! Under verdensutstillingen i Paris 1889 sto sangen atter på programmet. Den ble urfremført våren 1849 da en rekke kunstnere i Christiania samarbeidet om noen uforglemmelige aftenunderholdninger der kunststartene satte hverandre stevne på en måte som vi neppe verken før eller senere har opplevd maken til: Kjerulfs komposisjon til Andreas Munchs dikt ble urfremført; komponisten selv dirigerte et kor på over 100 mann. På scenen kunne publikum se personer fremstille figurene på Hans Gude og Adolph Tidesmands berømte maleri i et levende bilde, et såkalt «tableau vivant». Det rådet en feberaktig stem-

ning i hovedstaden. Interessen for den nasjonale egenart i kunsten var vekket. Som minnesmerke fra denne vårløsningen da kunstnere i ulike estetiske leire inspirerte hverandre, står sommerslottet Oscarshall ute ved Frognerkilen.

Samtidig som det såkalte «nasjonalromantiske gjennombrudd» fant sted i 1840-årene, ble kontakten med tysk musikkiv styrket. Norske kunstnere oppnådde å få sin etterlengtede utdannelse ved musikkonservatoriet i Leipzig (opprettet 1843), og tyske musikere bosatte seg i Norge og virket innenfor norsk musikkmiljø. Blant disse finner vi **Friedrich August Reissiger** (1809–1883). Han kom til Norge i 1840 og ble ansatt som kapellmester ved Christiania Theater. I 1850 flyttet han til Fredrikshald (Halden) og arbeidet der som dirigent og organist. Især mannskorsangene holder hans navn levende, ikke minst *Olaf Trygvason* (tekst: Bjørnson), som ble urfremført under studentersangforeningens 20-årsjubileum i 1865.

I anledning 50-årsjubileet for den norske Grunnloven, 17. mai 1864, lød «Ja, vi elsker» offentlig for første gang. 24 sangere fra Christianias største mannssangforeninger (med Den norske Studentersangforening i spissen) fremførte sangen under en høytidelighet i Eidsvollsbygningen. Senere på dagen holdt 200 sangere festkonsert fra søylehallen foran Universitetet i Christiania. Johan D. Behrens ledet konserten, som var svært godt besøkt. Tradisjonen med mannskorsang fra Universitetets hovedtrapp 17. mai var dermed innledet.

Den nye fedrelandssangen falt umiddelbart i god jord. Snart begynte gateguttene å plystre på melodien, laget av Bjørnsons 21-årige fetter, **Rikard Nordraak** (1842–1866). Det tok ikke lang tid før «Ja, vi elsker» utkonkurrerte de to mest kjente fedrelandssangene, *Den kronede norske Nationalsang* («Sønner af Norge») fra 1821 og **Johan Nordahl Bruns** (1745–1816) drikkevisen fra Det norske Selskab i København på slutten av 1700-tallet, «For Norge, Kjæmpers Fødeland» (*Norges Skaa!*). I kraft av sin popularitet, ikke som resultat av et offisielt vedtak, fikk «Ja, vi elsker» raskt status som selve *fedrelandssangen*. På mange måter er sangen en historiebok i miniatyr. Ikke bare vinnere og helter er i fokus, men like mye, eller mer, de mange fra de «tusen Hjem». Det er disse som har bidratt til å bygge Norge, også med sine tårer. Selv om krise og krig danner bakteppe for «Ja, vi elsker», legger de åtte strofene vekt på verdier som forlik, fredsvilje, forsakelse – og faktisk skamfølelse. Å spore internasjonal empati i en nasjonalsang er usedvanlig (Kydland, Norheim & Ystad, 2010, 277–78).

I juni 1883 gikk det sjette store mannssangerstevnet av stabelen i Trondheim. *Sangerhilsen* (tekst: Sigvald Skavlan) var skrevet for anledningen av **Edvard Grieg** (1843–1907) og ble urfremført av Trondhjems sangforeninger for alle besøkende sangere, i alt over 700 menn. Nå fantes det ca. 200 mannskor i Norge. Disse holdt til ikke bare i byene, men også på bygdene. Det var 20 år siden forrige store sangerfest ble arrangert: I 1863 reiste sangerne med dampbåt til Bergen; nå var togtransport til Trondheim mulig. Teknisk

utvikling og kulturell vekst var to sider av samme sak. Takket være samferdsel, samkvem og sysler kunne nasjonen bygges innenfra.

Griegs to sanger for mannskor fra 1867, *Aftenstemning* og *Bjørneskytten* (tekst: Jørgen Moe), var dedisert «Til Studentersangforeningen og dens energiske Leder Johan D. Behrens» og første gang utgitt i Behrens' samling av mannssanger.

På slutten av 1800-tallet ble det i USA grunnlagt flere skandinaviske mannskor. Mange hadde norsk herkomst og likte godt å knytte «Grieg» til sitt navn. I februar 1896 henvendte grunnleggeren av Grieg Mandskor (Olaf Martin Oleson, Fort Dodge, Iowa) seg til Bjørnson og ba ham skrive en norsk tekst og sende den til Grieg. Kombinasjonen Bjørnson–Grieg ville virke inspirerende på norske mannskor i Amerika, mente Oleson. Allerede 5. mars 1896 (i Leipzig) kunne Grieg datere sin nye komposisjon, *Impromptu* (Fog, Grinde & Norheim 2008, 452–53).

Mens norsk litteratur fikk mange impresjonistiske bidrag i 1890-årene, holdt romantikken seg i hevd blant komponistene, f.eks. hos **Johan Halvorsen** (1864–1935). Også han lot seg representere innenfor mannskorgenren. I 1921 komponerte han *Fem sanger for mannskor*, utgitt enkeltvis samme år, bl.a. *Endnu et streif* (Henry Somerseth), *Der skreg en fugl* (Vilhelm Krag) og *Veslemøy* (Arne Garborg).

På begynnelsen av 1900-tallet skjerpet en rekke korturnéer innenlands og utenlands interessen

for mannssang. I frigjøringsåret 1905 foretok Den norske Studentersangforening sin sagnomsuste Amerika-turné. Reisen opptok pressen i en grad vi i dag knapt kan fatte. I USA holdt koret flere konserter hvor eldre og nyere norske komposisjoner sto på programmet. Mottagelsen var overveldende. Og til minne om en vellykket og betydningsfull tur hentet sangerne hjem en «gave» fra den utvandrede **Alfred Paulsen** (1849–1936), *Naar Fjordene blaaner* (tekst: John Paulsen), en sang som nærmest har fått symbolkarakter blant norske mannskor.

Sigurd Torkildsens første konsert i 1930 innvarslet en ny og fruktbar æra i norsk mannssanghistorie. Som dirigent for Den norske Studentersangforening (1929–1961) utprøvde han mannskorgenrens klanglige muligheter. I bemerkelsesverdig grad inspirerte Torkildsen samtidskomponister til å skrive for mannskoret, nøt deres respekt og var i brevkontakt med en rekke av dem. Nevnes kan tre komponister representert i denne innspillingen, **Edvard Bræin** (1887–1957), **Valter Aamodt** (1902–1989) og **Ludvig Irgens-Jensen** (1894–1969). Takket være Torkildsens innsats er det i dag mulig å glede seg over et stort knippe sanger av høy kvalitet.

Paul Okkenhaug (1908–1975) er i særlig grad knyttet til *Spelet om Heilag Olav*, som hver sommer siden 1954 er blitt vist på Stiklestad. To av hans tre vuggesanger (tekst: Christian Winther og Sigrun Okkenhaug) utgjør det yngste repertoaret på denne CD-en, komponert på 1960-tallet i anledning dåpsdagen til to barnebarn. Den tredje,

«Sov min vesle, dyre skatt», er fra 1930, gitt til komponistens kjæreste med tekst fra barnebladet *Magne* (av «L.B.»).

Mannskorsangens nimbus skriver seg kanskje fra 1800-tallets tillit til folkets (ikke bare de fagkyn-diges) potensiale og til kunstens livgivende evne. Den iboende konservatisme (hva gjelder sang-valg) som gjerne preger konsertene, har i spesiell grad virket nettopp styrkende på mannssang som amatørvirksomhet og kjær impuls i landets lokale kulturliv. Mannskorsangen kan være en krevende utfordring på høyt kunstnerisk plan samtidig som den har vært en attraktiv beskjeftigelse med stor sosial betydning. De samme sanger som man fikk høre fra hovedstadens tribuner, lød også utover en støvete stevneplass et eller annet sted i Norge.

ANNE JORUNN KYDLAND

LITTERATURHENVISNINGER REFERENCES

- Fog, Dan, Kirsti Grinde & Øyvind Norheim** 2008. *Edvard Grieg. Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis*. Frankfurt am Main, Litolf's/Peters
- Kydland, Anne Jorunn, Øyvind Norheim & Vigdis Ystad** 2010. *Bjørnsons sangskatt*. Oslo, Nasjonalbiblioteket og Messel forlag
- Kydland [Lysdahl], Anne Jorunn** 1995. *Sangen har lysning. Studentersang i Norge på 1800-tallet*. Oslo, Solum
- Kydland, Anne Jorunn** 2015. «Song in the Service of Politics and the Building of Norway». In: *Choral Societies and Nationalism in Europe* (edited by Krisztina Lajosi and Andreas Stynen). Leiden, Brill, p. 53–69.

SOMETHING BLUE

CHRISTIANIA MANNSKOR

Today the Norwegian choral singing movement is in the best of health. Choral song is an art form that suits both the musically ambitious and happy music-makers. The movement originated from student singing and began earlier in Norway than in any other Nordic country. One important reason for this was the fact that Norway was the last Nordic country to get a university. The ideas of self-government (the Constitution given in 1814) and a national university (founded in 1811, realized in 1813) went hand in hand. The university became a symbol of freedom. The students were not only part of an academic milieu, but also existed as a group representing a whole free nation.

Men's choirs blossomed throughout Europe in the nineteenth century. The origin of this popular activity can be traced to the democratic experiences of Switzerland. Here we find song and folk festivals nurturing Romanticism's enthusiasm for national independence, sovereignty of the people and the life of art. Through song one could express patriotism and stimulate fraternization.

The European democratic choir movement influenced Norway. In France, right after the revolution in 1789, ideas about national festivals in which all classes participated in song, flourished. These in-

tertwined with the cultural politics formulated by the Swiss educators Heinrich Pestalozzi (1746–1827) and Hans Georg Nägeli (1773–1836): The age of music begins when higher art is practised not only by professional musicians, but has become the common possession of the people. To achieve this means enlisting the help of choral singing. A large group singing with the voices nature has given is “the image of the majesty of the people.”

Norway had few resources, and the musical milieu was small. Only instrumental instruction was offered, and only to wealthy people. Song was taught neither at home nor at school. The song pedagogue Lars Roverud lamented in 1815: “The nation knows music almost only as a word!” Roverud himself contributed markedly to the improvement of the conditions of song. He felt that his work met with resistance, but when the movement for choral singing first emerged about 1850, it did not take long before it spread throughout the whole nation. The way was paved in city and town.

It had long been held that song could provide delight in good times and strength in bad. It could create a sense of community both within and between various milieus and across borders. Groups in society representing different political, social and religious views could outwardly show their true colours, while strengthening solidarity inwardly. Through words set to music, the practitioners of song could learn about their own country and themselves, express their individuality, and at the same time display the face of a nation. In connection with the idea of popular education, song

helped to create an independent cultural identity after 400 years of subordination under Denmark.

Through the community created by song, it was possible to increase the awareness that Norway's inhabitants, despite differences in class and living, were *Norwegians*. The country that had in a sense gained political 'freedom' in 1814 (in spite of a new union with Sweden) needed to constitute itself internally as a nation. "Norway was a kingdom, it shall become a nation," says the medieval King Haakon in Henrik Ibsen's *The Pretenders*. Ibsen completed this play in the autumn of 1863, inspired partly by the song festival in Bergen the same year, which emphasized the idea of unification. Song established in a way a new kind of national *unification*!

That the idea about choral singing as 'the image of the majesty of the people' was well received during the 1840s was due to the flowering Romanticism in Norway at that time, the awakening feeling for the cultural treasures in the nation. The voice of the people was about to speak out in various ways. It is said that the movement of men's choirs became "the thrush in the spring effervescence" that was experienced in cultural life. Poets, composers and conductors were just waiting for tasks. For that reason, the art of song could spread quickly.

Gradually a nationwide movement of men's choirs developed, stimulated especially by the many central and local song festivals which provided important fora for contemporary thought, music, and literature. Norwegian composers experienced a rare luxury: They were in demand. There was room for

diversity: Prominent composers mixed with what we call the 'underbrush' in Norwegian music. Nearly all our famous composers wrote for men's choirs. The texts often came from important poets, and a number of these compositions are on a par with other contributions from the so-called "golden age" in Norwegian music history.

It seems as if the genre of men's choir music was more important in Norway than in other Nordic countries because the musical institutions were less developed. Mixed choirs first appeared towards the end of the 1870s. These existed side by side with the men's choirs and attended to other tasks. By the turn of the century, the mixed choirs took the lead. The status of men's choral singing in the nineteenth century is illustrated by the World Exhibition in Paris in 1889. Norway and Norwegian contemporary music were to be presented, and a choir made up of *men* stepped forth. Not only student singers had the privilege of representing their country; singers were also selected from the choral societies of freemasons, workers, officers, businessmen and craftsmen.

The first Norwegian song festivals were held remarkably early compared to other Nordic countries. The initiative came mainly from the Norwegian Student Choral Society led by Johan Diederich Behrens (1820–1890). It is regarded as Norway's oldest public choir, founded immediately after a meeting of students in the Swedish and Danish cities of Lund and Copenhagen in the summer of 1845 (Kydland 2015, 53–69).

As the first conductor of the Norwegian Student Choral Society and as the leader of his own private quartet, **Halfdan Kjerulf** (1815–1868) had the opportunity to study the genre of men's choral music, for which he wrote 40 original compositions. The choir first performed at the poet Henrik Wergeland's funeral in the summer of 1845. Wergeland's *Norges Fjelde* was originally written to the tune of *Gubben-Noah*, but it is best known for men's choir with Halfdan Kjerulf's composition. Scarcely any other song in the men's choral repertoire was sung as often in the nineteenth century, perhaps because it strongly espoused Norwegian independence. Wergeland alludes to the peasants from the valley Gudbrandsdalen who stopped a Scottish mercenary army in 1612 by rolling logs over them. For the future, however, the poet desires a different type of defence: The rifle must be laid aside and the mountains safeguard the people's hope for peace.

In neighbouring countries, Grieg and Kjerulf were the most popular Norwegian composers of the nineteenth century. When the Uppsala choir travelled to the World Exhibition in Paris in 1867, one of its featured numbers was *Bruddefærden i Hardanger*, presumably the first through-composed song for men's choir in Scandinavia. The following year it was published in France with a French text! The song appeared once again on the programme of the 1889 World Exhibition in Paris. It was first performed the spring of 1849 when collaborating Christiania artists staged a number of unforgettable evenings of entertainment with an intermingling of art forms. Performances like these had never been seen before or since: Kjerulf's composition

based on Andreas Munch's poem was premiered, with the composer himself conducting a choir of over one hundred men. On the stage, the audience could see persons representing the figures from Hans Gude and Adolph Tidemand's famous painting in a living picture, a "tableau vivant". There was a feverish atmosphere in the capital city. Interest in the national character in art had been awakened. The summer castle Oscarshall is a monument to this special occasion, when artists of different aesthetic view inspired one another.

At the same time as the so-called "National-Romantic breakthrough" of the 1840s, contact with *German* musical life was intensified. At the Conservatory of Music in Leipzig (established in 1843) Norwegian artists were finally able to obtain their long-desired time of studying, and German musicians came to live in Norway and participate in the Norwegian musical milieu. Among them was **Friedrich August Reissiger** (1809–1883), who came to Norway in 1840 and served as conductor at the Christiania Theatre. In 1850 he moved to Fredrikshald (Halden), working there as conductor and organist. He is remembered for his songs for men's choir, especially *Olaf Trygvason* (text: Bjørnstjerne Bjørnson), which was first performed in 1865 at the twentieth anniversary celebration of the Student Choral Society.

The fiftieth anniversary celebration of the Norwegian Constitution on 17 May 1864 marked the first public performance of "Ja, vi elsker". Twenty-four singers from Christiania's largest men's choirs (with the Norwegian Student Choral Society at the

forefront) performed the song during a ceremony in the Eidsvoll House (where the Constitution was created and signed in 1814). Later in the day, two hundred singers held a festival concert in the columned entrance to the University in Christiania. Johan D. Behrens conducted the concert, which was very well attended. Thus began the tradition of men's choir concert from the main steps of the University each Seventeenth of May.

The new national anthem was immediately well received. Soon boys in the streets were whistling the melody, composed by Bjørnson's twenty-one-year-old cousin, **Rikard Nordraak** (1842–1866). It was not long until “Ja, vi elsker” was more popular than the two most familiar national anthems: *Den kronede norske Nationalsang* (“Sønner av Norge”) from 1821, and **Johan Nordahl Brun's** (1745–1816) late eighteenth-century drinking song from the Norwegian Society in Copenhagen, “For Norge, Kjæmpers Fødeland” (*Norges Skaal*). By virtue of its popularity, not as the result of an official resolution, “Ja, vi elsker” rapidly acquired the status of authentic national anthem. The song is, in many ways, a history book in miniature. Its focus is not only on winners and heroes, but, equally so, or even more so, on those living in the “many thousand homes”. It is they who have contributed to the building of Norway, also with their tears. Although crisis and war form the backdrop of “Ja, vi elsker”, the eight verses emphasize values such as will to peace, reconciliation, renunciation — and, in fact, a sense of shame. To detect international empathy in a national anthem is exceptional (Kyndland, Norheim, Ystad, 2010, 277–78).

The sixth large national song festival was arranged in Trondheim in June 1883. *Sangerhilsen* (text: Sigvald Skavlan) was written for the occasion by **Edvard Grieg** (1843–1907) and was premiered by Trondheim's choral societies for all the visiting singers, in all, over seven hundred men. There were at the time about two hundred men's choirs in Norway, not only in towns and cities, but in rural districts as well. It had been twenty years since the last large song festival: In 1863 the singers had arrived in Bergen by steamboat; now rail travel to Trondheim was possible. Technical development and cultural growth were two sides to the same story. Thanks to transport, communication and common activities, the nation could be built up from within.

Grieg's two songs for men's choir from 1867, *Aftenstemning* and *Bjørneskytten* (text: Jørgen Moe), were dedicated “To the Student Choral Society and its energetic leader, Johan D. Behrens” and published for the first time in Behrens's collection of songs for men's choir.

A number of Scandinavian men's choirs were established in the USA in the late 1800s. Many were of Norwegian origin and liked to include “Grieg” in their name. In February 1896, Olaf Martin Oleson, the founder of the Grieg Mandskor in Fort Dodge, Iowa, contacted Bjørnson, asking him to write a Norwegian text and send it to Grieg. Oleson felt that the combination Bjørnson-Grieg would prove inspiring to Norwegian men's choirs in America. By the fifth of March, in Leipzig, Grieg already dated his new composition, *Impromptu* (Fog, Grinde, Norheim 2008, 452–53).

While Norwegian literature of the 1890s felt the influence of Impressionism, the composers, among them **Johan Halvorsen** (1864–1935), continued to cultivate the tradition of Romanticism. In 1921 he composed *Fem sanger for mannskor*, which were published separately the same year and included *Endnu et streif* (Henry Somerset), *Der skreg en fugl* (Vilhelm Krag), and *Veslemøy* (Arne Garborg).

Interest in men's choirs grew in the early 1900s following a number of concert tours in Norway and abroad. In 1905, the year of Norway's independence from Sweden, the Norwegian Student Choral Society embarked on its fabled concert tour of America. Today we can scarcely fathom the extent to which the tour captivated the press. The concerts featured both older and newer Norwegian compositions, and the reception was overwhelming. As a reminder of their successful and noteworthy tour, the singers returned with a “gift” from the emigrant composer, **Alfred Paulsen** (1849–1936), *Naar Fjordene blaaner* (text: John Paulsen), a song with seemingly symbolic significance among Norwegian men's choirs.

Sigurd Torkildsen's first concert in 1930 heralded a new and prolific era in the history of Norwegian men's choirs. As conductor of the Norwegian Student Choral Society from 1929 to 1961, he explored the possibilities of the genre. To a remarkable degree, Torkildsen inspired contemporary composers to write for men's choir. He enjoyed their respect, and he corresponded with a number of them. Three are represented on this recording: **Edvard Bræin** (1887–1957), **Valter Aamodt** (1902–1989) and **Lud-**

vig Irgens-Jensen (1894–1969). Thanks to Torkildsen's efforts, is it today possible to find pleasure in a large collection of songs of high quality.

One associates the name **Paul Okkenhaug** (1908–1975) in particular with the drama about Olaf II, king of Norway (known as Saint Olaf, died in 1030), *Spelet om Heilag Olav*, which has been performed at Stiklestad each summer since 1954. Two of his three lullabies (text: Christian Winther and Sigrun Okkenhaug) make up the most recent repertoire on this CD, composed in the 1960s for the christenings of two grandchildren. The third, “Sov min vesle, dyre skatt”, is from 1930, given to the composer's sweetheart with a text from the children's magazine *Magne* (by “L.B.”).

The status of men's choir singing originates perhaps with the nineteenth century's trust in the potential of the people (not only the experts) and in the life-giving power of art. The inherent conservatism (as concerns selection of songs) that usually characterizes concert programmes has, to a special extent, actually reinforced the men's choir movement as an amateur pastime and popular contribution to local cultural life. Men's choir singing can be extremely demanding at the highest artistic level, while, at the same time, it has been an attractive activity of great social importance. The same songs that were heard on the capital's concert stages were also performed at song gatherings in dusty squares of small towns and in rural districts all over Norway.

ANNE JORUNN KYDLAND

CHRISTIANIA MANNSKOR

Christiania Mannskor består av 18 profesjonelle sangere under ledelse av dirigent Marius Skjølaas. Ensemblet har en jevnlig konsertvirksomhet både i Oslo og i resten av landet og har hatt oppdrag for regjering og storting, blant annet i forbindelse med utdeling av Nobels fredspris.

Christiania Mannskor ble startet i 2009 og arbeider målbevisst for å fornye og revitalisere mannskorsangen i Norge. «Something Blue» er ensembles andre innspilling av norsk musikk på Lawo Classics. Sammen med denne platen utgir vi også noteheftet «Christiania Mannskors Blåbok» i samarbeid med Norsk Musikforlag.

Christiania Mannskor ønsker å være en aktiv og virksom ressurs for norske kor, sangere, komponister og dirigenter som arbeider med musikk for mannskor, og vi legger vekt på samarbeid med amatørkor og lokale kor på våre konserter og turnéer.

Christiania Mannskor is made up of 18 professional singers under the direction of conductor Marius Skjølaas. The ensemble has regular concert engagements in Oslo and countrywide and has performed at the invitation of the Norwegian government and parliament in connection with, among other things, the awarding of the Nobel Peace Prize.

Christiania Mannskor was established in 2009 and is dedicated to the renewal and revitalisation of men's choir singing in Norway. "Something Blue" is the ensemble's second recording of Norwegian music on the LAWO Classics label. Together with this album we are also publishing the sheet music booklet "Christiania Mannskors Blåbok" in collaboration with Norsk Musikforlag.

Christiania Mannskor wishes to be an active and effective resource for Norwegian choirs, singers, composers and conductors with a focus on music for men's choir, and we attach special importance to working with amateur and local choirs in our performances and on concert tours.

DIRIGENT | CONDUCTOR

Marius Skjølaas er utdannet kirkemusiker med hovedfag i kordireksjon fra Norges musikkhøgskole. Han studerte med Grete Pedersen, Jesper Grove Jørgensen (København), Harald Herresthal og Kåre Nordstoga. Han har også deltatt på mesterklasser og kortere studier med Eric Ericson, Stefan Parkman og David Hill. Skjølaas arbeider som kantor i Trefoldighetskirken i Oslo og er kunstnerisk leder for kammerkoret Oslo Chorale Selskap.

Conductor Marius Skjølaas studied church music with a major in choral conducting at the Norwegian Academy of Music. He studied with Grete Pedersen, Jesper Grove Jørgensen (Copenhagen), Harald Herresthal, and Kåre Nordstoga. He has also participated in master classes and shorter courses of study with Eric Ericson, Stefan Parkman, and David Hill. Skjølaas serves as organist and choirmaster of the Church of the Holy Trinity in Oslo and is artistic director of the chamber choir Oslo Chorale Selskap.

SANG FOR NORGE

RIKARD NORDRAAK (1842-66)
 TEKST/TEXT: BJØRNSTJERNE
 BJØRNSEN (1832-1910)

Ja, vi elsker dette landet,
 som det stiger frem,
 furet, værbitt over vannet,
 med de tusen hjem.
 Elsker, elsker det og tenker
 på vår far og mor
 og den saganatt som senker
 drømme på vår jord.

Dette landet Harald berget
 med sin kjemperad,
 dette landet Håkon verget,
 medens Øyvind kvad;
 Olav på det landet malte
 korset med sitt blod,
 fra dets høye Sverre talte
 Roma midt imod.

Bønder sine økser brynte
 hvor en hær drog frem;
 Tordenskiold langs kysten lynte,
 så den lystes hjem.
 Kvinner selv stod opp og strede
 som de vare menn;
 andre kunne bare grede,
 men det kom igjen!

Visstnok var vi ikke mange;
 men vi strakk dog til,
 da vi prøvdes noen gange,
 og det stod på spill;

ti vi heller landet brente
 enn det kom til fall;
 husker bare hva som hendte
 ned på Fredrikshald!

Hårde tider har vi døyet,
 ble til sist forstøtt;
 men i verste nød blåøyet
 frihet ble oss født.
 Det gav faderkraft å bære
 hungersnød og krig,
 det gav døden selv sin ære –
 og det gav forlig.

Fienden sitt våpen kastet,
 opp visiret før,
 vi med undren mot ham hastet;
 ti han var vår bror.
 Drevne frem på stand av skammen
 gikk vi søderpå;
 nå vi står *tre brødre* sammen,
 og skal sådan stå!

Norske mann i hus og hytte,
 takk din store Gud!
 Landet ville han beskytte,
 skjønt det mørkt så ud.
 Alt hvad fedrene har kjempet,
 mødrene har grett,
 har den Herre stille lempet,
 så vi vant vår rett.

Ja, vi elsker dette landet,
 som det stiger frem,
 furet, værbitt over vannet,
 med de tusen hjem.

Og som fedres kamp har hevet
 det av nød til seir,
 også vi, når det blir krevet,
 for dets fred slår leir.

SONG FOR NORWAY

TRANSLATION: ARTHUR HUBBELL
 PALMER (1859-1918)

Yes, we love this land that towers
 Where the ocean foams;
 Rugged, storm-swept, it embowers
 Many thousand homes.
 Love it, love it, of you thinking,
 Father, mother dear,
 And that night of saga sinking
 Dreamful to us here.

This the land that Harald guarded
 With his hero-throng,
 This the land that Haakon warded,
 Hailed by Eyvind's song.
 Olaf here the cross erected,
 While his blood he shed;
 Sverre's word this land protected
 'Gainst the Roman dread.

Peasants whetted axes carried,
 Broke th' invader's blow;
 Tordenskiold flashed forth and harried,
 Lighted home the foe.
 Women oft to arms were leaping,
 Manlike in their deed;
 Others' lot was naught but weeping,—
 Tears that brought their meed.

Many truly were we never,
 But we did suffice,
 When in times of testing ever
 Worthy was the prize.

For we would the land see burning,
 Rather than its fall;
 Memory our thoughts is turning
 Down to Fredrikshald!

Harder times we bore that tried us
 Were cast off in scorn;
 In that crisis was beside us
 Blue-eyed freedom born.
 That gave father-strength for bearing
 Famine-need and sword,
 Honor death itself outwearing,
 And it gave accord.

Far our foe his weapons flinging
 Up his visor raised;
 We in wonder to him springing
 On our brother gazed.
 Both by wholesome shame incited
 Southward made our way;
Brothers three, in heart united,
 We shall stand for aye!

Men of Norway, high or lowly,
 Give to God the praise!
 He our land's Defender Holy
 In its darkest days!
 All our fathers here have striven
 And our mothers wept,
 Hath the Lord His guidance given,
 So our right we kept.

Yes, we love this land that towers
 Where the ocean foams;
 Rugged, storm-swept, it embowers
 Many thousand homes.

As our fathers' conflict gave it
 Vict'ry at the end,
 Also we, when time shall crave it,
 Will its peace defend.

NAAR FJORDENE BLAANER

ALFRED PAULSEN (1849-1936)
TEKST/TEXT: JOHN PAULSEN (1851-1924)

Naar Fjordene blaaner som Markens Fiol,
og Bræerne glitrer i spillende Sol,
naar Liljekonvallen ved Foden af Hæg
staar duftende skøn langs med Klippernes Væg,
mens Elven bag Orkrattet danser seg vild,
og Trosten fra Granlien synger dertil,
da røres mit Bryst,
da blot hviske jeg kan:

«Gud signe dig Norge, mit deilige Land!»

Men naar jeg ser Folket, som rydder den Jord,
som virker paa Fjeld og ved fiskerik Fjord,
de tusinde Mænd, som til sjøs og til lands,
i Arbeidets Sved vinder Norge en Krans;
de tusinde Kvinder, som yndig og tro
med Kjærlighed sysler i Hjemlivets Bo,
da svinger jeg Hatten, da Hjertet faar Tolk:
Hurra for mit brave, mit kraftige Folk!

WHEN THE FJORDS BECOME BLUE

TRANSLATION: JIM SKURDALL

When the fjords become blue like violets in the field,
and glaciers they glisten in the sun's playful rays,
when the lily-of-the-valley at the foot of the hedge
with fragrance divine by precipitous cliffs,
the river wildly dancing behind alder groves,
from spruce on the hillside the thrush adds its song,
my heart then is moved,
barely whispering speaks:

"God bless you, dear Norway, my wonderful land!"

But when I see those who have cleared the land,
at work in the mountains, on fish-laden fjords,
the thousands of men who at sea and on land,
by the sweat of their brow win for Norway respect;
the thousands of women who gracious and true
with love and devotion they care for the home,
my hat then I doff and I speak from my heart:
Hurrah for my people, so honest and strong!

OLAV TRYGVASON

FRIEDRICH AUGUST REISSIGER (1809-1883)
TEKST/TEXT: BJØRNSTJERNE BJØRNSON (1832-1910)

Brede sejl over Nordsjø går;
højt på skansen i morgnen står
Erling Skjalgsson fra Sole, -
spejder over hav mod Danmark:
«Kommer ikke Olav Trygvason?»

Seks og femti de drager lå,
sejlene faldt, mod Danmark så
solbrændte mænd; - da steg det:
«Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?»

Men da sol i det andet gry
gik af hav uden mast mod sky,
blev det som storm at høre:
«Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?»

Stille, stille i samme stund
alle stod, ti fra havets bund
skvulped som suk om flåden:
«Tagen er Ormen lange,
falden er Olav Trygvason.»

Siden efter i hundred år
norske skibe til følge får -
helst dog i månenætter:
«Tagen er Ormen lange,
falden er Olav Trygvason.»

OLAV TRYGVASON

TRANSLATION: ARTHUR HUBBELL PALMER (1859-1918)

Broad the sails o'er the North Sea go;
High on deck in the morning glow
Erling Skjalgsson from Sole
Scans all the sea toward Denmark:
"Cometh never Olav Trygvason?"

Six and fifty the ships are there,
Sails are let down, toward Denmark stare
Sun-reddened men; then murmur:
"Where is the great Long Serpent?
Cometh never Olav Trygvason?"

When the sun in the second dawn
Cloudward rising no mast had drawn,
Grew to a storm their clamor:
"Where is the great Long Serpent?
Cometh never Olav Trygvason?"

Silent, silent that moment bound,
Stood they all; for from ocean's ground
Sighed round the fleet a muffled:
"Taken the great Long Serpent,
Fallen is Olav Trygvason."

Ever since, through so many a year,
Norway's ships must beside them hear,
Clearest in nights of moonshine:
"Taken the great Long Serpent,
Fallen is Olav Trygvason."

NORGES FJELDE

HALFDAN KJERULF (1815-68)
TEKST/TEXT: HENRIK WERGELAND (1808-45)

Norges bedste Værn og Fæste er dets gamle Fjeld;
skumle Død sig skjuler i dets dybe Huler,
Varden oppe paa dets Toppe spejder Dag og Kveld.

Hør fra Urens Styrtning Lurens klagende Signal!
Jægerkjeden skrider langsad Aasens sider.
Fjeldets Stemmer den fornemmer fra den dybe Dal.

Velten venter paa dets Skrenter. Bonden passer paa,
om han snart kan lade Friheds Barrikade,
ned fra Tinden over Fienden som et Uvejr gaa.

Ingen Fejde kan han spejde. Hæng da Riflen hen!
Gamle Bjørneskytte, krans med Løv din Hytte!
Tapre Jæger, tøm et Bæger for dit Fjeld og den!

NORWAY'S MOUNTAINS

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Norway's best defence and fortress are its mountains old;
Dismal death concealing in the deep, dark caverns,
Cairns of stones atop the summits watchful night and day.

Listen, from the rock-strewn slopes the lur a signal sends!
See the line of hunters along the ridge proceeding.
Voices from the mountain carry to the valley deep.

Logs are piled along the rock face, peasant standing watch,
Will he soon release this barricade of freedom,
down the mountain o'er the foe fierce as a raging storm.

He detects no sign of battle, lay your arms away!
You who hunt the bear bedeck with wreaths your cottage!
Fearless huntsman toast your mountains and your liberty!

BRUDEFÆRDEN I HARDANGER

HALFDAN KJERULF (1815-68)
TEKST/TEXT: ANDREAS MUNCH (1811-84)

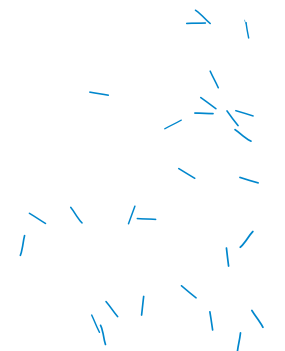
Der aander en tindrende Sommerluft
varmt over Hardangerfjords Vande,
hvor højt op mod Himlen i blaalig Duft
de mægtige Fjelde stande.
Det skinner fra Bræ, det grønnes fra Li,
sit Helligdagsskrud staar Egnen klædt i,
thi se, over grønklare Bølge
hjem glider et Brudefølge.

Som en oldtidens Kongedatter, dejlig og prud,
med Guldkrone paa og Skarlagen,
i Stavnen hun sidder, den prægtige Brud
saa fager som Fjorden og Dagen.
Lyksalig den Brudgom svinger sin Hat,
nu fører han hjem sin dyreste Skat
og ser i de Øjne milde
sit Liv som et Bryllupsgilde.

Alt risler det lokkende Tonefald
af Ganger og Slaat over Voven;
fra Fjeld og til Fjeld ruller Bøssens Knald,
og Glædesraab svare fra Skoven.
Med Brudens smaa Terner drives der Skjemt,
og Kjøgemestren har ikke glemt
at fylde ustanselig Kruset
til Ære for Brudehuset.

Saa drage de fremad med lysteligt Spil
hen over den blinkende Flade,
og Baad efter Baad sig slutter dertil
med Bryllupsgjæster saa glade.
Det blaaner fra Kløft, det skinner fra Bræ,
det dufter fra blomstrende Abildtræ.
Ærværdig staar Kirken paa Tangen
og signer med Klokkeklangen.

Og i dette bævende, flygtige Nu,
før Draaben af Aaren er trillet,
har Kunsten fæstet med kjærlig Hu
det hele straalende Billed,
og løfter det stolt for Verden frem,
at alle kan kjende vort herlige Hjem,
og vide de Eventyr klare,
som Norges Fjorde bevare.

A BRIDAL PARTY ON THE HARDANGER-FJORD

TRANSLATION: RASMUS B. ANDERSON (1846-1936)

There quivers a glittering summer air
 Warm o'er Hardanger Fjord's fountains,
 Where high 'gainst the heavens, so blue and bare,
 Are towering the mighty mountains;
 The glacier shines bright,
 The hillside is green,
 The people are clad in their Sunday clothes clean;
 For look! o'er the blue billows rowing,
 The wedding-folks home are going.

A beautiful princess from times of old,
 With crown and with scarlet and crimson,
 Sits high on the boat-stern so fair to behold,
 Than fjord and the daylight more winsome.
 The hat of the bridegroom, how happy it flies!
 For home he is bringing his loveliest prize;
 He sees in her eyes reflected
 The hopes of his life perfected.

Hardanger's weird instruments now pour forth
 Strange tunes o'er the billows resounding,
 The mountains give back every gun's report,
 And echoes of joy are rebounding.
 The maids of the bride of sport get their lot;
 The man of the feast, he has not forgot
 To serve unending potatoes
 And honor the bride's relations.

And thus they row onward with music gay,
 Their way o'er the bright waters wending;
 And boat after boat makes up the array,
 The guests all in gladness contending.

The clefts all look blue, the mountain-tops shine,
 Sweet fragrance comes down from the apple and pine;
 The bells in the church-tower ringing
 Rich blessings from God are bringing.

And just at this moment, so soon to depart,—
 The drops on the oars are still gleaming,—
 The artist has caught with his loving heart
 This picture with beauty beaming.
 He shows to the world the work of his hand,
 That all may observe our glorious land,
 And learn the wonderful stories
 That add to our Norse fjords' glories.

NORGES SKAAL

ANONYMOUS | ARR: LUDVIG MATHIAS LINDEMAN (1812-87)
TEKST/TEXT: JOHAN NORDAHL BRUN (1745-1816)

For Norge, Kjæmpers Fødeland,
 Vi denne Skaal vil tømme,
 Og naar vi først faae Blod paa Tand,
 Vi sødt om Frihed drømme;
 Dog vaagne vi vel op engang
 Og bryde Lænker, Baand og Tvang;
 For Norge, Kjæmpers Fødeland,
 Vi denne Skaal udtømme!

Hver tapper Helt, blandt Klipper fød,
 Vi drikke vil til Ære;
 Hver ærlig Norsk, som Lænker brød,
 Skal evig elsket være!
 Den vrede Livvagts Vaabenbrag
 Forklarer trolig Nordmænds Sag.
 Hver ærlig Norsk, blandt Klipper fød,
 Vi drikke nu til Ære!

En Skaal for Dig, min kjække Ven,
 Og for de norske Piger!
 Og har Du en, saa Skaal for den!
 Og Skam faae den, som sviger!
 Og Skam faae den, som elsker Tvang
 Og hader Piger, Viin og Sang!
 En Skaal for Dig, min kjække Ven,
 Og for de norske Piger!

Og nok en Skaal for Norges Fjeld,
 For Klipper, Sne og Bakker!
 Hør Dovres Echo raabe: «Held!»
 For Skaalen tre Gang takker.
 Ja tre Gang tre skal alle Fjeld
 For Norges Sønner raabe Held;
 Endnu en Skaal for Dig mit Fjeld,
 For Klipper, Sne og Bakker!

A NORWEGIAN POPULAR SONG

TRANSLATION: WILLIAM SIDNEY WALKER (1795-1846)

To Norway, mother of the brave,
 We crown the cup of pleasure,
 And dream our freedom come again,
 And grasp the vanished treasure.
 When once the mighty task 's begun,
 The glorious race is swift to run.
 To Norway, mother of the brave,
 We crown the cup of pleasure!

Drink to the children of the rocks,
 To Norway's honest bosoms!
 For him alone, who breaks our chains,
 Our wreath of glory blossoms;
 And when did mountain-youth deny
 For Norway's cause to live and die?
 Drink to the children of the rocks,
 To Norway's honest bosoms!

One glass to faith and friendship flows,
 One to Norwegia's daughters;
 Drink each the girl his heart adores,
 And shame on him who palters!
 Shame on the wretch who welcomes chains,
 And woman, wine, and song disdains.
 One glass to faith and friendship flows,
 One to Norwegia's daughters!

Drink to Norway's hills sublime,
 Rocks, snows, and glens profound;
 "Success!" her thousand echoes cry,
 And thank us with the sound.
 Old Dofra mingles with our glee,
 And joins our shouts with three times three.
 Drink to Norway's hills sublime,
 Rocks, snows, and glens profound!

NO REISER KVELDEN SEG

VALTER AAMODT (1902-89)
TEKST/TEXT: OLAV NYGARD (1884-1924)

No reiser kvelden seg i vesterbrun,
han trør på lette føter gjennom tun
og skuggeveven fjellimillom hengjer.
Det gjeng ei kviskring gjennom kjørr og lyng,
og talatrasten skifter ljod og syng
med avdagsskjelven under sine strengjer.

Men dagen tek sin gangar fast i taum,
tek ferdakåpa på med gullrend saum
og burt frå blåne etter blåne skundar.
Det gular gjennom svale dal og lid
der skuggen ventar natta, brura si,
og ør i sine elskhugsdraumar blundar.

Med linne andardrag stig natta inn,
med myrke lokkar kringum hals og kinn
og herdaduk av alvelette eimar.
Og kløkke lundar, æolsharpe-klang,
ris bljugt som gjenteborn or moderfang
og sviv på lettan fot i svale heimar.

Det gjeng ein sælebiv imillom fjell
so fræa emnar seg og hamsar fell
og undrings-øre augo upp seg vender.
Or djupe himlar slær ein båregong
av evig skapings-gir og sfæresong
som helsar frendeblidt mot døkke strender.

NOW EVENING RISES

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Now evening rises with the setting sun
across the farmyard treading light afoot
a web of shadows hangs between the mountains.
A whispering steals over copse and heath
the song thrush changes sound and sings
and close beneath its strings is shimmering nightfall.

But day now firmly harnesses its steed,
takes travelling cloak adorned with golden hem
and hastens from one blue ridge to another.
Light yellows spreading o'er cool dale and knoll
where shadow waits for nightfall, for its bride,
and giddy in its dream of love it slumbers.

With soft and gentle breaths the night ascends,
with throat and cheeks surrounded by dark locks
and priestly amice sylph-like in its fragrance.
And airs so tender from Aeolian harps
waft lightly like a child on mother's lap
and turn on nimble foot in tranquil dwellings.

The mountains quiver with a pulse of joy
so seeds they ripen and the hulls they fall
with ears and eyes of wonder turning upwards.
Out of the depths of heaven comes a surge
of life's renewal and ethereal song
tidings of kinship meant for somber shorelines.

SERENADE

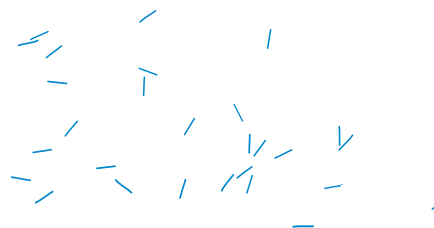
EDVARD BRÆIN (1887-1957)
TEKST/TEXT: JØRGEN MOE (1813-82)

Nu fjernt i fagre Drømme,
du slumrer tryg og varm,
mens Vaarens Syner strømme
mildt til din unge Barm.
Sov sødt og let, du Fagre!
Min ømme Tankes Magt
skal lade Sangen flagre
til dig paa Nattevagt.

SERENADE

TRANSLATION: JIM SKURDALL

In pleasant, distant dreamland,
you slumber, safe and warm,
with springtime visions streaming
mildly in your breast.
Sleep sweetly, serenely, my lovely one!
The power of my thoughts
lets this song gently flutter
to you on evening watch.

HALLING

EDVARD BRÆIN (1887-1957),
FRITT ETTER EN SLÅTT FRA NORDMØRE

Halling!
Hallingen er no vel glupaste guten.
Han gjer på vollen dei sprekaste kast,
kysser den venaste gjenta på truten.
Valdrisen held han med eine armen fast.

Kveldinga sig over setervoll og nutar,
vandraren stanar og lyder millom fjell;
eingong han sjøl var den glupaste av gutar,
dansa so sprek i den sumarvarme kvell.

HALLING

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Halling!
Dancing the halling the brightest of laddies.
There on the meadow how nimbly he leaps,
smothers the prettiest lass with his kisses.
And with one arm keeps the Valdres lad at bay.

Evening descends over upland peaks and pastures
There twixt the mountains the wanderer he stops;
once long ago he was finest of the laddies,
Nimbly he danced on a pleasant summer eve.

DEN ELSKEDES NÆRHET

EDVARD BRÆIN (1887-1957)
 TEKST/TEXT: JOHANN WOLFGANG VON GOETHE (1749-1832)
 GJENDIKTNING: ANDRÉ BJERKE (1918-85)
 GJENGITT MED TILLÆTSELSE.

Du er meg nær
 når morgensolen skinner
 i sjøen klar.
 Du er meg nær
 når månelysen flimrer
 i kildens glar.

Jeg ser deg
 når den lette støvsky svever
 så fjernt forbi,
 i nattens dyp
 når vandringsmannen bever
 på ensom sti.

Jeg hører deg
 når havet ånder under
 sitt bølgebryst.
 Jeg går og lytter
 i de stille lunder
 når alt er tyst.

Jeg er hos deg,
 selv i det fjernest fjerne
 er du meg nær.
 Min sol går ned,
 snart lyser kveldens stjerne,
 o var du her.

LOVE'S NEARNESS

TRANSLATION: HENRY VAN DYKE (1852-1933)

I think of thee
 when golden sunbeams glimmer
 Across the sea;
 And when the waves
 reflect the moon's pale shimmer,
 I think of thee.

I see thy form
 when down the distant highway
 The dust-clouds rise;
 In darkest night,
 above the mountain by-way
 I see thine eyes.

I hear thee
 when ocean-tides returning
 Aloud rejoice;
 And on the lonely moor
 in silence yearning
 I hear thy voice.

I dwell with thee;
 though thou art far removed,
 Yet thou art near.
 The sun goes down,
 the stars shine out, - Beloved
 If thou wert here!

AFTENSTEMNING

EDVARD GRIEG (1843-1907)
 TEKST/TEXT: JØRGEN MOE (1813-82)

Nu synker Aftenen sagte ned
 med gylden Rødme på Skov og Lier,
 og lydløs Taushed og yndig Fred
 til rolig Slummer Naturen vier.
 De grønne Strande sig stille blande
 i Søens spejl med de blanke Vande,
 der fange dem.

Se Fiskerbaaden hvor slank og let,
 højt paa den glimrende Flade baaren,
 hvor Karlen bøjer sig mod sit Net,
 mens stille Pigerne holde Aaren.
 Den tause Tale fra Sø og Dale
 al Dagens Higen har kunnet svale,
 og binde dem.

Men sødt hensunken en Pige staar
 og fremad ser i den klare Himmel,
 mens længselsvakt hendes Tanke gaar
 till Julelegen og Dansens Vrimmel.
 Den røde Lue på Aft'nens Bue
 har kastet Funker, hun ej kan skue;
 hun stirrer ud.

Du rige, rødmende Sommernat,
 der ejer mer end de lyse Dage,
 o, bring den Fagre den bedste Skat,
 lad Drømmen kjærlig til hende drage!
 Naar snart de lande ved grønne Strande,
 læg Sølvkronen om hendes Pande,
 som salig Brud!

EVENING MOOD

TRANSLATION: JIM SKURDALL

And now the evening slowly falls
 with gilded crimson on wood and hillside,
 in silent stillness, delightful peace
 nature succumbs to quiet slumber.
 The emerald shorelines they meld so softly
 with glittering waters in sea reflections,
 which capture them.

The fishing boat see how sleek and light
 how high it rides on the glimmering surface,
 and see the man bends down to his nets,
 young women quietly oars are holding.
 The silent language of sea and valley
 can cool all yearning and aspirations,
 and tether them.

Young woman standing, contemplative,
 stands gazing at the clear blue heavens,
 while longingly she is thinking of
 the joy of Christmas, rapturous dancing.
 The reddish flame on the arc of evening
 casts a glow, but she cannot see it;
 she gazes out.

O sumptuous, crimson-red summer night,
 much more luxuriant than radiant daylight,
 O, bring the fair and most treasured one,
 and let these dreams fondly to her travel!
 When soon alighting on verdant shoreline,
 adorn her brow with a crown of silver,
 as blissful bride!

BJØRNESKYTTEN

EDVARD GRIEG (1843-1907)
TEKST/TEXT: JØRGEN MOE (1813-82)

Nu staar Granen stakket med Sne,
oppe i Lien.
Ingensteds kan Jægeren se
Sporet af Stien.
Vide
glide
vil han dog paa Skien.

Op han kommer til Bamsens Hi,
hvem skal han te 'en?
Ej, han støder sin Stav ind i.
Jo, han faar se 'en!
Røde
gløde
Bloddryp snart paa Sneen.

Der hvor Fennen Hynder har lagt,
bløde og trinde,
sidder han og fejrer med Pragt,
Skovkongens Minde:
Tunge
runge
Lurens Stød, og svinde.

THE BEAR HUNTER

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Now the spruce stands heavy with snow
up on the hillside.
Nowhere can the hunter see
signs of a trail.
Far
and wide
his gliding skis will take him.

And he comes to the bruin's den,
how will he find him?
Look, his staff in the snow he thrusts.
There! Now he sees him!
Crimson
drops
soon in the snow are glowing.

Where impassable snowdrifts stand,
fleecy and roundish,
there he sits, proclaiming with pomp,
the forest king's memory.
Loud
the lur,
full tones resound and vanish.

SANGERHILSEN

EDVARD GRIEG (1843-1907)
TEKST/TEXT: SIGVALD SKAVLAN (1839-1912)

Lad os hvirvle Velkomstsangen,
Brødre! mod det glade Tog;
tone højt paa Mærkestangen
Harpen i dets eget Sprog!
Let paa Foden, lys i Sind,
Sangerfærd, drag ind!

Ungdomssang er kjækkest Sejler,
Tonen vugger som en Sø.
Ungdomssang er glædest Bejler,
Tonen er en dejlig Mø.
Svulmende for Sommervind,
Sangerbaad, glid ind!

Kommer Vaar med Fuglekvidder,
myldrer Sommerglæder frem.
Folket, som i Dalen sidder,
studser, lytter fra sit Hjem.
Sangerskare, syng med Lyst
Jubel i din Moders Bryst!

Smil og Alvor gjerne mødes
og i Kvæde kysses sødt.
Tonen smelter, Hjerter glødes,
Kjærligheden nynner blødt.
Snart igjen med Fosselarm
bruse Modet fra vor Barm!

Syng dig sammen Sangerskare
i et enigt Tonevæld!
Inden spredt I atter fare,
vil vi smelte Sjæl i Sjæl.
Derfor til vor Tonefest,
Sangerflok, vel mødt som bedst!

CHORAL SALUTATION

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Brothers, let our song of welcome
swell to meet the joyous throng;
raise the banner high intoning
like the harp our festive song!
Stepping nimbly, blithe of mind,
Singers all, come in!

Youthful song boldest seafarer,
ringing like the surging sea,
youthful song most cheerful suitor,
wooing softly lovely miss.
Billowing in summer wind,
singers' boat, glide in!

Comes the spring when birds are fluting,
joys of summer soon abound.
People living in the valley,
startled, listen from their homes.
Host of singers, sing with joy
that your mothers' hearts rejoice!

Smiles and earnestness oft mingle
and in lays sweet kisses dwell.
Tones dissolve and hearts glow warmly
love affectionately hums.
And then like a waterfall,
courage cascades from our hearts!

Let your voices, host of singers
blend now in a fount of song!
Once again before our parting
let us meld our souls as one.
Thus we bid you to return
fellow singers to our fest!

IMPROMPTU

EDVARD GRIEG (1843-1907)
TEKST/TEXT: BJØRNSTJERNE BJØRNSON (1832-1910)

Norske Toner, norske Toner følger os,
hvor langt vi drage,
flytter os hvad Stund tilbage,
spejler Minner, kogler Voner.
Norske toner, norske Toner
som af Hav den salte Luft,
som af Eng den friske Duft
samlet Sangen sig og steg
op af Folkets Kamp og Leg.
Fra den hele Toneskare,
sendes Hilsen hjærtelig
nu ved Bjørnson og ved Grieg.
Giv den Vinger, lad den fare!
Norske Toner! Norske Toner!

IMPROMPTU

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Sounds of Norway, sounds of Norway follow us,
where'er we journey,
letting us return each moment,
through remembering, hopes arousing.
Sounds of Norway, sounds of Norway
like the sea, the salty air,
like the meadow's fragrance fresh,
rising up the song it springs
from our struggles and our play.
From this host of sound
come greetings,
greetings sent most cordially
sent from Bjørnson, and from Grieg.
Give them wings and let them travel!
Sounds of Norway! Sounds of Norway!

ENDNU ET STREIF KUN AF SOL

JOHAN HALVORSEN (1864-1935)
TEKST: LORD HENRY RICHARD CHARLES
SOMERSET (1849-1932), GJENDIKTNING: UKJENT

Endnu et streif kun af sol,
endnu en luftning fra hav.
Endnu et smil fra min kjærlighed,
kom saa, død, kom hastelig!

Endnu et blik fra min ven,
endnu et tryk af hans haand,
endnu en lyd af de kjendte trin!
Kom saa, kom, du bedre land!

Endnu en inderlig bøn
til Kristus at han mig føre vil,
mens jeg vandrer op ad den gyldne sti,
kom saa, kom, o, evighed!

ONE MORE

TEXT: LORD HENRY RICHARD CHARLES SOMERSET (1849-1932)

One more glimpse of the sun,
One more breath of the sea.
One more smile from my darling one.
Then death, come speedily!

One more smile from my sweet,
One more clasp of a hand,
One more sound of returning feet!
Then come! that better land!

One more passionate prayer
To Christ, that He may be my guide,
As I climb the golden, golden stair,
Then come! Eternity!

DER SKREG EN FUGL

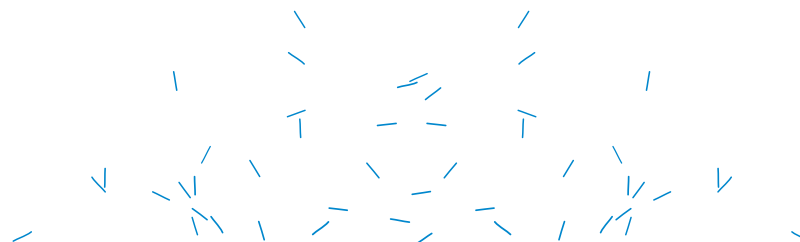
JOHAN HALVORSEN (1864-1935)
TEKST/TEXT: VILHELM KRAG (1871-1933)

Der skreg en fugl over øde hav,
langt fra lande.
Den skreg saa saart i den høstgraa dag,
flaksed i brudte, afmægtige slag,
seiled paa sorte vinger
bort over hav.

THERE CRIED A BIRD

TRANSLATION: THEODORE BAKER (1851-1934)

There cried a bird o'er the lonely sea,
Far from shelter.
A doleful cry in the autumn gray,
Fearfully fluttering weakly away,
Sailing on swarthy pinions
Far over sea.

VESLEMØY

JOHAN HALVORSEN (1864-1935)
TEKST/TEXT: ARNE GARBORG (1851-1924)

Ho er mager og myrk og mjaa
med brune og reine Drag
og Augo djupe og graa'
og stilslegt, drøymande Lag.

Det er som det halvt um halvt
laag ein Svevn yvi heile ho;
i Rørsle, Tale og alt
ho hev denne døyvde Ro.

Under Panna fager men laag
lyser Augo som att-um Eim;
det er som dei stirande saag
langt inn i ein annan Heim.

Ho gjeng aat sin Omnskraabank
og set seg, men veit det knapt,
og tek denne Mjølkeskjenk
og sit der roleg fortapt.

Berre Barmen gjeng sprengd og tung,
og det bivrar um Munnen bleik.
Ho er skjelvande sped og veik,
midt i det ho er ven og ung.

VESLEMØY

TRANSLATION: JIM SKURDALL

She is thin and dark and slight
with features brown and clear
and deepened eyes of grey
and a quiet, faraway mien.

It is as if there almost
lay a sleepiness over her;
in movement, speech, in all things
she has a restrained repose.

'Neath a brow that's lovely but low
shine her eyes as if through a mist;
It's as if they while gazing did see
far into another world.

She goes to her chimney bench
and sits down, nigh unaware,
and taking a cup of milk
sits calmly lost in her thoughts.

Still her heart beats so fast and hard,
how they tremble, her pale lips.
She is quiveringlly frail and weak,
at the same time lovely and young.

VOGGEVISE

PAUL OKKENHAUG (1908-75)
TEKST/TEXT: SIGRUN OKKENHAUG (1889-1939)

Sov du, guten min, eg skal syngja
draumane gode i hugen din inn.
Sorg og sut skal deg ikkje tyngja,
sov no og drøym, du guten min.

Sov, du guten min, eg skal bede
englane ljose sjå til deg inn.
Kjem dei til deg med kvar si gleda,
sov no og drøym, du guten min.

Kjem so ein med den hesten blanke,
då får du ride i gullslottet inn,
fort det går som den snøgge tanke,
Sov no og drøym, du guten min.

Der det blømer så fagre blomar,
der kan du plukke full famnen din.
Englesongen ikring deg ljomar.
Sov no og drøym, du guten min.

Sov, du guten min, eg skal kyssa
tårorne vekk frå ditt vesle kinn.
Sov og drøyme, eg skal byssa
veslegut i sømnen inn.

LULLABY

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Sleep, my darling boy, I shall sing and
summon forth dreams within your soul.
Be not burdened by cares and sadness,
sleep now and dream, my darling boy.

Sleep, my darling boy, I shall pray that
luminous angels watch over you.
Coming to you, each bringing gladness,
sleep now and dream, my darling boy.

Should one come with a shimmering stallion,
into the castle resplendent you'll ride,
in an instant your thoughts transport you,
sleep now and dream, my darling boy.

There where beautiful flowers blossom,
there you can gather them, fill your lap.
And surrounded by songs of angels,
sleep now and dream, my darling boy.

Sleep, my darling boy, as my kisses
dispel your tears from your tiny cheeks.
Sleep and dream, I shall rock you,
rock my darling boy to sleep.

JEG LÆGGER MIG SÅ TRYGT TIL RO

PAUL OKKENHAUG (1908-75)
TEKST/TEXT: CHRISTIAN WINTHIER (1796-1876)

Jeg lægger mig så trygt til ro
som fuglen hist i skove,
thi du min Gud, du våger jo
for mig når jeg vil sove!

Hav tak for dagen lys og klar
for hver dens lyst og glæde!
Hjælp alle dem som smerter har,
trøst alle dem som græde!

Hold i din varetægt, o Gud!
mig selv og mine kære
og styrk mig, så jeg dine bud
kan tro og lydigg være!

I LIE DOWN SURE OF BLISSFUL SLEEP

TRANSLATION: JIM SKURDALL

I lie down sure of blissful sleep,
like birds in yonder woodlands,
for Thou, my God, Thou keepest watch
o'er me while I am sleeping.

Glad for this day so bright and clear,
for life's delights I thank Thee!
Help everyone who suffers pain,
to all who weep lend comfort.

In Thy protective care, O God,
keep me and all my dear ones,
and help me to abide by Thy
commandments in obedience.

VUGGESANG

PAUL OKKENHAUG (1908-75)
TEKST/TEXT: FRA BARNEBLADET MAGNE, 1930

Sov, min vesle, dyre skatt,
mammars fryd og glede!
Sov, og engler små i natt
vil om vuggen frede,
løfte dig i drømme med,
op til stjernehimlen.
Du skal flyve glad av sted
mellom hele vrirmlen.

Himlens store, gode Gud,
du som elsker alle!
Hjelp oss ved ditt vise bud,
at vi aldri falle.
Stakkars mamma makter ei
vesla sin å lede.
Bær du gjennom livets vei
barnet mitt, det spede!

LULLABY

TRANSLATION: JIM SKURDALL

Sleep my darling, precious dear,
Mama's joy and gladness!
Sleep and angels will tonight
watch over your cradle,
in your dreams they'll lift you up
to the starry heavens,
Happily you'll fly amongst
multitudes of cherubs.

Heaven's supreme, loving God,
Thy love all-embracing!
Thy commandments to obey
is our deepest yearning.
Poor dear Mama she cannot
lead her little daughter
Thou must bear along life's way
this my frail child!

PÅ JORDEN ET STED

LUDVIG IRGENS JENSEN (1894-1969)
TEKST/TEXT: ANDRÉ BJERKE (1918-85)
GJENGITT MED TILLATELSE.

Tro ikke frosten som senker en fred
av sne i ditt hår.
Alltid er det på jorden et sted
tidlig vår.

Tro ikke mørket når lyset går ned
i skumringens fang.
Alltid er det på jorden et sted
soloppgang.

SOMEWHERE ON EARTH

TRANSLATION: MARTIN BIDNEY. WITH KIND PERMISSION.

Trust not the frost nor tranquil snow
Upon your hair.
There's always springtime here below
Some otherwhere.

Trust not the dark when twilight blue
Prompts troubled sighs.
There's always somewhere one may view
The sun arise.

CREDITS

RECORDED IN RIS CHURCH, OSLO, 8-9 MARCH 2015 AND 28 AUGUST 2016
 RECORDED IN DXD 24BIT/352.8KHZ
 PRODUCER: VEGARD LANDAAS
 BALANCE ENGINEER: THOMAS WOLDEN
 EDITING: VEGARD LANDAAS
 MASTERING: THOMAS WOLDEN
 BOOKLET NOTES: ANNE JORUNN KYDLAND / NATIONAL LIBRARY OF NORWAY
 ENGLISH TRANSLATION: JIM SKURDALL
 BOOKLET EDITOR: HEGE WOLLENG
 COVER DESIGN: ANETTE L'ORANGE / BLUNDERBUSS
 COVER ILLUSTRATION: JAN OVE IVERSEN / OVERPARI
 ARTIST PHOTOS: ERLEND BERGE / ØYSTEIN SANNE
 THIS RECORD HAS BEEN MADE POSSIBLE WITH SUPPORT FROM
 ARTS COUNCIL NORWAY / THE AUDIO AND VISUAL FUND

PRINTED SCORE WITH LYRICS:

CHRISTIANIA MANNKORS BLÅBOK,
 NORSK MUSIKFORLAG A/S, 2016.
 N.M.O. 13900 | ISMN 979-0-065-14343-9

TENOR 1:

JON BJØRNAR SANDVE *
 ØRJAN BRUSKELAND HINNA *
 ROBERT LIND *
 LUDVIK KJÆRNES **
 INGVAR ÖRN THRASTARSON **
 VIKTOR STRAND
 OLAV LEDEN NYTRØEN
 ØYSTEIN LYSNE **

TENOR 2:

SVEIN OSKAR SMOGELI
 JON HARTHUG
 GEIR ARNE LUDVIGSEN SERVAN
 THOMAS GUTTORMSEN

BASS 1:

EIRIK PEDERSEN KROKFJORD
 DAGFINN ANDERSEN ***
 RALPH RACIN KOLNES
 MARIUS BERG

BASS 2:

LARS ISDAHL
 ANDREAS S. GOTLIEBSEN
 HAAKON HILLE HUSTAD
 OLE ALBREKT NEDRELID

* TRACKS 1, 5, 6, 8, 9, 12, 17, 19, 20, 21

** TRACKS 2, 3, 4, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18

*** SOLOIST, TRACK 10

SOMETHING BLUE

CHRISTIANIA MANNSKOR
MARIUS SKJØLAAS

RIKARD NORDRAAK (1842-66)

01. _____ SANG FOR NORGE (08:12)

ALFRED PAULSEN (1849-1936)

02. _____ NAAR FJORDENE BLAANER (03:31)

FRIEDRICH AUGUST REISSIGER (1809-83)

03. _____ OLAV TRYGVASON (03:46)

HALFDAN KJERULF (1815-68)

04. _____ NORGES FJELDE (03:35)

05. _____ BRUDEFÆRDEN I HARDANGER (08:56)

ANONYMOUS ARR: LUDVIG MATHIAS LINDEMAN (1812-87)

06. _____ NORGES SKAAL (02:21)

VALTER AAMODT (1902-89)

07. _____ NO REISER KVOLDEN SEG (03:52)

EDVARD BRÆIN (1887-1957)

08. _____ SERENADE (01:22)

09. _____ HALLING (01:32)

10. _____ DEN ELSKEDES NÆRHET | DAGFINN ANDERSEN SOLOIST (02:24)

EDVARD GRIEG (1843-1907)

11. _____ AFTENSTEMNING (03:22)

12. _____ BJØRNESKYTTEN (01:48)

13. _____ SANGERHILSEN (03:38)

14. _____ IMPROMPTU (02:11)

JOHAN HALVORSEN (1864-1935)

15. _____ ENDNU ET STREIF KUN AF SOL (01:51)

16. _____ DER SKREG EN FUGL (01:11)

17. _____ VESLEMØY (03:26)

PAUL OKKENHAUG (1908-75)

18. _____ VOGGEVISE (03:36)

19. _____ JEG LÆGGER MIG SÅ TRYGT TIL RO (01:31)

20. _____ VUGGESANG (02:15)

LUDVIG IRGENS JENSEN (1894-1969)

21. _____ PÅ JORDEN ET STED (01:48)

LAWO
CLASSICS www.lawo.no

ALL RIGHTS RESERVED LAWO CLASSICS
LWC1107 TT 66:18 © 2016 © 2016
CD STEREO | RECORDED IN DXD 24BIT/352.8KHZ

